

нове прочитання і теорії, і практики розвитку та регулювання суспільних відносин. В поглядах теоретиків цього періоду були узгоджені підходи, які базувались на нормативно об'єктивних засадах та на суб'єктивних факторах.

Право в такому сенсі спроможне забезпечувати, до певної міри, консенсус в людських відносинах, стабілізувати правову систему.

Міма І. В.

Криворізький факультет

Національного університету «Одеська юридична академія»,

доцент кафедри цивільно-правових дисциплін, кандидат юридичних наук

ТЛУМАЧЕННЯ РЕЛІГІЙНИХ НОРМ: ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ

Процес тлумачення релігійних норм є важливим елементом як застосування релігійних приписів, так і реалізації релігійних норм взагалі, адже результатом тлумачення релігійних норм є: 1) з'ясування змісту правил релігійної поведінки, що містяться у релігійних приписах; 2) індивідуалізація таких правил релігійної поведінки стосовно конкретних віруючих та релігійних відносин. Більшість досліджень як вітчизняних, так і зарубіжних вчених: С. Васьковського, Ю. Власова, С. Зівса, С. Кечек'яна, М. Марченко, П. Недбайла, П. Рабіновича, Р. Ромашова, І. Сліденко, Ю. Тодика, В. Хропанюка та інших не містять змістовних положень щодо визначення поняття та змісту тлумачення релігійних норм як регуляторів суспільних відносин. Це зумовлено тим, що Україна належить до романо-германської правової сім'ї і основна увага дослідників приділяється аналізу з'ясування та розкриття змісту, процесу, способів та видів тлумачення правових норм у сфері соціально-правового регулювання суспільних відносин. Тому, є доречним визначити та проаналізувати поняття та зміст тлумачення релігійних норм, що сприятиме поглибленому вивченню соціально-правового регулювання суспільних відносин у сфері реалізації релігійних норм суб'єктами релігійних відносин та визначенню напрямів ефективного релігійно-нормативного регулювання релігійних відносин.

Тлумаченню підлягають суто релігійні норми, а не релігійне право в цілому чи конкретні релігійно-нормативні акти або інші джерела релігійного права. Релігійні норми не завжди знаходять повне відображення у тексті відповідного джерела релігійного права. Процес тлумачення релігійних норм містить в собі з'ясування та роз'яснення змісту релігійних норм (Власов Ю. Л. Проблеми тлумачення норм права : автореф. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень» / Ю. Л. Власов. – К., 2000. – С:7). Під з'ясуванням змісту релігійних норм необхідно розуміти виявлення їх сутності, а під роз'ясненням – передачу інформації про зміст (сутність) релігійних норм суб'єктам релігійних відносин. Зміст

релігійних норм визначається їх сутністю, внутрішньою особливістю, як первинних елементів релігійної системи, що є обов'язковими, формально-визначеними правилами поведінки загального характеру, встановлені та закріплені у нормативних актах та офіційних релігійних джерелах: Біблії, Корані, Кодексі канонічного права, у формі рішень пап, Вселенських Соборів або керівництва релігійних організацій (церкви), виступають як рівний, однаковий масштаб для усіх і кожного з суб'єктів релігійних відносин, які перебувають у сфері їх дії, надають учасникам регульованих релігійних відносин суб'єктивні релігійні (культові) права та обов'язки, з метою упорядкування релігійних суспільних відносин, визначають устрій церкви, відносини церкви з іншими організаціями та державою, і є обов'язковими до виконання кліром та віруючими, як у межах церковного устрою, так і поза ним (Міма І. В. Релігійні норми та їх місце в системі соціально-правового регулювання суспільних відносин : автореф. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень» / І. В. Міма. – К., 2008. – С. 4), а також метою та призначенням релігійних норм у механізмі релігійно-нормативного регулювання релігійних відносин.

Тлумаченню підлягають усі релігійні норми, тобто не існує релігійних норм, зміст яких був би абсолютно зрозумілим і однозначним щодо певної комбінації релігійно-нормативних фактів. Об'єктом тлумачення, з одного боку – є воля (намір) суб'єкта релігійної нормотворчої діяльності, яка матеріалізована у тексті релігійних норм, з іншого – текст релігійних норм та виражені в них правила релігійної поведінки (Васьковський Е. В. Цивилистическая методология. Учение о толковании и применении гражданских законов / Васьковський Е. В. – М. : Норма, 2002. – С. 83 – 85). При цьому наміри та мета, що закріплені у релігійних нормах проявляються у двох аспектах: 1) статичному – це буквальний вираз наміру та мети релігійних норм у тексті релігійного припису; 2) динамічному – це вираз наміру та мети релігійних норм, що випливає зі співвідношення тексту релігійного припису з принципами релігійного права, основними цінностями релігійного права та релігійної системи в цілому. Статичний аспект забезпечує стабільність та передбачуваність релігійного права, а динамічний – адаптацію релігійного права до змін релігійних відносин, мінімізацію невідповідності між релігійними нормами та дійсним станом релігійних відносин, що підлягають врегулюванню. Необхідність здійснення тлумачення всіх релігійних норм обумовлюється властивостями самого релігійного права як дієвого соціального регулятора суспільних відносин (Малишев Б. В. Застосування норм права (теорія і практика) : навч. посіб. / Б. В. Малишев, О. В. Москалюк. – К. : Реферат, 2010. – С. 79); особливостями мовного текстувального виразу формі релігійно-нормативного припису релігійно-нормативного акта, в якому вираз релігійних норм не збігається зі змістом правил релігійної поведінки, які вони містять, що обумовлено

обмеженими можливостями мовних засобів і складністю релігійних відносин (релігійні норми під час фіксування та передачі інформації щодо змісту правила релігійної поведінки, яке в них міститься, використовують спеціальні релігійно-нормативні терміни, оціночні поняття та специфічні прийоми формулювання речень, що ускладнює розуміння їх змісту); абстрактним характером текстуального викладу та закріплення релігійних норм, який призводить до того, що у процесі реалізації релігійно-нормативного припису у механізмі релігійно-нормативного регулювання конкретних релігійних відносин зміст релігійних норм підлягає деталізації, адже реалізуються не ізольовані релігійні приписи, а ціла група пов'язаних між собою релігійних норм, оскільки релігійне право є системним явищем.

Отже, тлумачення релігійних норм необхідно розглядати, як процес і результат діяльності щодо з'ясування та у разі необхідності – роз'яснення змісту правил релігійної поведінки, які містяться у релігійних нормах, з метою однакового розуміння та правильного застосування їх змісту усіма суб'єктами релігійних відносин.

Білошенко О. Ю.

Криворізький факультет Національного університету «Одеська юридична академія», старший викладач кафедри цивільно-правових дисциплін

СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК ЗАСІБ ДОСЯГНЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО КОМПРОМІСУ

В умовах розбудови сучасної держави постає важлива проблема щодо визначення сутності соціального партнерства як засобу досягнення соціального компромісу, основного способу принципового вирішення будь-яких соціальних конфліктів. Сутність цього явища полягає у співпраці та взаємних поступках між соціальними партнерами, відтворює зміст переговорного процесу між суб'єктами по узгодженню існуючих суперечливих інтересів на засадах регулювання прав і обов'язків та відповідальності за порушення цих прав.

Соціальне партнерство, у вузькому розумінні, розглядається як метод вирішення соціально-економічних проблем і регулювання протиріч між найманою працею, роботодавцем та державою. Однак, систему соціального партнерства треба поширювати не тільки на трудові відносини, а на всі сфери взаємодії держави та її інститутів з суспільством. Тому, соціальне партнерство в сучасній державі виступає, з одного боку, як система взаємовідносин між найманими працівниками, роботодавцями і державою, а з іншого – як один із засобів узгодження інтересів соціальних груп у суспільстві, який застосовується в процесі вирішення суперечностей та конфліктів. Основою досягнення солідарності між суб'єктами соціального партнерства є компроміс, тобто здатність всіх учасників соціального